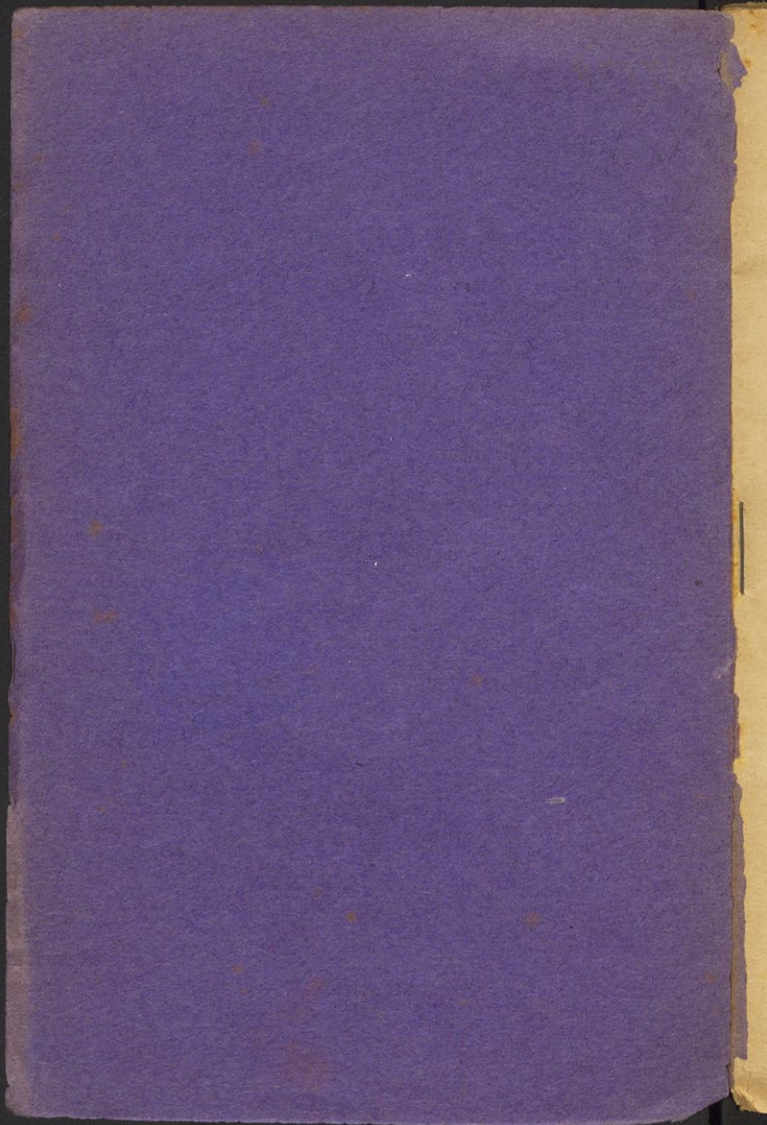

37174

Marija hči polkova.

Zgodovinska povest za ljudstvo.

Poslovenil

I. M.

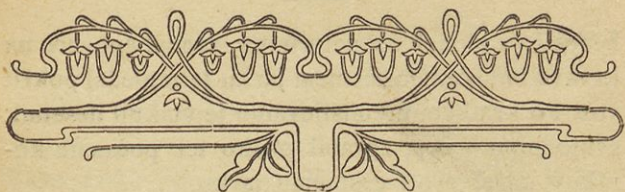

V Ljubljani.

Založil in prodaja I. Giontini v Ljubljani.
1904.

030041647

Tiskala „Katoliška Tiskarna“ v Ljubljani.

Prvo poglavje.

V začetku minolega stoletja je na Italijanskem tajna zveza „karbonarijev“ (ogljarjev) nad stotisoč članov štela. Namen tej zvezi je bil, prognati vse tuje vladarje, združiti domovino v celotno državo in pri tem seveda vzeti tudi sv. Očetu posvetno oblast. Ko je umrl papež Pij VII., mislili so zarotniki, da je prišel za-nje pravi trenotek. Ustanovili so v Bolonji začasno vlado, ki je proglasila v oklicu na narod posvetno oblast papežev za neveljavno, in posrečil bi se bil namen ustašem, ko bi ne bila Avstrija posredovala ter popolnoma porazila upornike.

Bilo je po krvavi bitki pri Noviju, v kateri je avstrijski general baron Geppert primoral vstaškega poveljnika in njegove bojevnike, da so zapustili svoje utrjeno stališče. Po pridobljeni zmagi taboril je avstrijski polk gardnih grenadirjev št. 2 pri gradu Fijorenti. Stari desetnik Sulpicij Ko-

bencelj je slonel ob šotoru ter zamišljeno zrl na krvavo bojišče. Ob cestnem jarku je zagledal pokrit voz. Po kratkem premišljevanju je vtaknil desetnik svojo pipo v žep, zgrabil puško ter počasnih korakov odšel proti cestnemu jarku.

Desetnik Sulpicij Kobencelj je bil mož po božji volji. Vojaški poklic je v tedanjem času navadno zamoril v prsih vojakov vse nežne čute, toda naš Sulpicij si je ohranil svoje zlato srce. To se je tudi danes pokazalo. Na poti proti vozu je stari desetnik nekaterikrat obstal ter se pripognil. Tu je ležal dober prijatelj njegov bledega obraza in steklenih očij, o katerem je še malo trenutkov poprej mislil, da je zdrav in čil. Desetnik je zabilježil v svoji knjižici potrebne podatke, da sporoči sorodnikom smrt padlega junaka, pri tem pa so mu po rujavem licu tekale svetle solzice sočutja.

Iz tužnih mislij ga je vzdramil jok nežnega otročiča. Sulpicij je urno pohitel proti cesti. V pol razdrtem vozu je zagledal na beli blazini zapuščeno dete, komaj poluletno deklico, ki ga je za trenotek s svojimi solznimi očmi začudeno gledala, potem pa znova začela milo plakati.

Sulpicij si je stvar kmalu raztolmačil. Otrokovi stariši so bežali, toda sovražnik jih je zasledil ter odpeljal kot vojne jetnike, pri tem pa pustil nedolžno dete v vozu.

Naš desetenik se ni dolgo obotavljal. Kakor da bi bilo že vse jasno o bodočnosti malega najdenčka, vzel ga je previdno v naročje ter zagojdrnjaj: „Ubogi črviček! Kje so neki tvoji stariši? Kako hudo jim mora biti pri srcu, ko te pogrešajo, morda svojo edino srečo v svojem žalostnem položaju! In sam Bog zná, ali so še živi.“

Kmalu se mu je posrečilo, da je potolažil kričече ga otročiča, ki je končno v njegovem naročji trdno zaspal. Položil je blazino na tla in na njo zapušče no dete, potem pa je začel preiskavati razdrapani voz, ali ne bi morebiti našel v njem kako znamenje, ki bi mu razodelo, čegav ali od kod je ubogi najdenček.

Voz je bil sicer ves polomljen, toda Sulpicij se je kmalu prepričal, da se v tako bogato opremljenih kočijah vozijo le bogati ljudje. Iskanje njegovo je bilo zastonj. Pogledal je v vsako špranjo, toda ves njegov trud mu ni nič pomagal. Že je hotel oditi, tu je v jarku pod vozom zagledal usnjato listnico, katero je hitro pobral in spravil v nadi, da mu bo njena vsebina povedala, kar mu je treba vedeti glede otroka.

Grenadirji se niso malo čudili, ko so zapazili svojega spoštovanega desetenika prihajati z bojišča s tako nenavadnim plenom. Toda pogled v nežni in mili obrazek speče sirotice je vsem vojakom omehčal sicer trdo srce. Vsak je hotel imeti dete

v naročji ali pa je vsaj z žuljavo roko pobožati po nežnem licu.

Dete je spalo, toda dobrohotni Sulpicij vendar ni vedel, kam in kaj z nesrečnim otročičem. Začel je najprvo preiskavati listnico, v kateri je našel pismo; toda pisano je bilo v jeziku, kateri mu je bil popolnoma neznan. Po dolgem trudu je iz lista spravil jedno samo besedo: *Maggiorivoglio*.

Toda belil si ni dolgo glave, marveč je odločno stopil mej svoje podložnike.

„Tovariši!“ je pričel, „zdi se mi, da nam previdnost božja v tem malem gostu pošilja skušnjava, v kateri naj pokažemo, ali smo si v svojem krvavem poklicu in primorano nerednem življenju ohranili dobro srce in ljubezen do bližnjega. Da, kremen namestu srca bi morali imeti v svojih prsih, ko ne bi hoteli pomagati tej ubogi siroti, ki je sredi vojske izgubila svoje stariše. Znano mi je, da smo mi vsi le od danes do jutri, da nam morebiti že jutri ne bodo prizanašale sovražne krogelje. Prezreti tudi nočem okoliščine, da bomo imeli veliko sitnostij in truda, če postanemo vzgojitelji tega ljubkega otročiča. Vendar pa predlagam, da mi vsi postanemo siroti oče, ki naj zopet bode hči celega polka. In ne motim se menda, če pravim, da bode gotovo mogel cesarski polk gardnih grenadirjev vzgojiti in preživiti takega ubogega črvička. Saj se je že marsikateri revež

nasitil od drobtinic, ki so padle z naše mize. In če se kdaj oglasi pomanjkanje pri nas, naša hči vendar ne bo trpela lakote.“

Jednoglasen „Živio!“ je odgovoril vrlemu desetniku.

„Deklica naj postane hči celega polka!“ kličali so bradati grenadirji. „Hura! Živela polkova hči!“ donelo je iz nebrojnih grl.

„Tovariši!“ smehljal se je Sulpicij, „to sem od vas pričakoval. Sedaj pa menim, da izročimo otroka v vzgojo Zajčevki. Sicer je naša mamka nekoliko odurna —“

„In ne malo!“ smejejo se grenadirji.

„Toda srce ima vendar na pravem mestu“, pristavi desetnik odločno.

In pri tem je ostalo. Marketenderica Zajčevka je dobila nežno deklico v rejo, ki se jej je s svojo milobo že v prvem trenotku prikupila. Drugo jutro je vojaški duhovnik krstil otroka na ime Marije. Kmalu potem so se oglasili bobni: cesarski polk gardnih grenadirjev je zapustil svoje taborišče, ž njim pa Marija, hči polkova.

Drugo poglavje.

Pod skrbno vzgojo marketenderice Zajčevke in splošno pazljivostjo celega polka, posebno pa pod osebnim varstvom našega desetnika Sulpicija razvijala se je mala Marija tako na duhu kakor na telesu ter je že v prvih letih očitno kazala svoje blago srce in nenavadno bistroumnost; ljubili so jo vsi, ki so jo poznali. Jeden grenadir je hotel družega prekositi v tem, kdo bo izkazal polkovi hčerki večje usluge. Hrabri vojaki se za lastno življenje niso toliko brigali, kakor za zdravje splošno ljubljene hčerke.

In Marija je bila tudi hvaležna deklica. Z vsakim grenadirjem je bila jednako prijazna. Ko je odrasla, znala je z redko dostojnostjo in zatajevanjem vsakega vojaka, ki jej je hotel govoriti o svojih gorkejših čutih do nje, spraviti v pravi tir, ne da bi ga žalila. Zapela mu je s svojim srebrnim glaskom kako burkasto smešnico ter ga je s tem vsaj za prvi trenotek utešila, pozneje pa se ga je tako prebrisano ogibala, da je junak pozabil na svojo zaljubljenost.

Čudil pa se tudi ni nikdo, ki je poznal polkovo hči, da je bila ljubljenska vseh znancev. Marija je postala zala deklica, naravna, odkrito-srčna in čista na duši.

Marsikatera visokorodna mati bi jo bila imenovala divjo, toda ta divjakinja je bila blagega srca in bistre glavice. Učila se je jako lahko — osramotila bi bila marsikatero dandanašnje učenko „višjih šol“. Iz živahne devojčice postala je ljubka devica vitke in gibčne postave. Marija je bila žensko bitje brez domišljavosti, kretala je naravno in prosto, vendar pa je bila tako dostojna, da jo je vsakdo spoštoval, kdor jo je natančneje poznal.

Grenadirji so bili ponosni na svojo hčer, ki je zopet z otroško ljubeznijo zrla na vsakega vojaka svojega polka. Le Sulpicija je pred vsemi odlikovala, saj je bil on tudi njen rešitelj. Vsako željo mu je čitala iz očíj ter mu jo je izpolnila, če je bilo le v njeni moči. Razmerje mej polkovo hčerko in njenimi očeti je postalo iskreno. Na večer, po končanem delu, prepevala je Marija s svojim zvonkim glasom pesmi o junakih, najraje o princu Evgeniju, plemenitem vitezu. Tedaj je vse vojaštvo verno poslušalo ter se radostilo, da ima polk tako ljubko hčerko.

Ko je deklica dopolnila svoje 18. leto ter v tej dōbi s polkom gardnih grenadirjev preblodila mnogo sveta, zatisnila je njena mati-rediteljica Zajčevka na večno svoje oči. Po jednoglasnem sklepu celega polka stopila je Marija na njeno mesto: postala je marketenderica cesarskega grenadirskega polka št. 2.

Marija je v svoji novi opravi kot marketenderica povsodi spremljala svoj polk. Najmlajši vojak-novinec jo je istotako imenoval hčer in ona njega očeta, kakor osiveli podčastniki. Deklica je bila mej potjo sedaj na levi, sedaj na desni strani polka, videti jo je bilo na čelu celega krdela ali pa pri marketenderskem vozu za vojno. Vozaril je vedno kak onemogli vojak.

Sklenjeno je bilo že davno, da si sme Marija za moža izbrati le kakega grenadirja iz polka št. 2, in deklica je brez premisleka v to dovolila. Nedolžno njeno srce ni slutilo, da si je marsikak zali korenjak na tihem želel, postati njen soprog. Živela je veselo ter ni mislila na bodočnost — prost ptiček v prosti naravi. Za sedaj je hotela ostati še polkova hči — grenadirji so jej bili le ljubljene očetje.

Tretje poglavje.

Mej tem je v Italiji zopet postalo vse tako, kakor je bilo pred vstajo. Da, pritisek od zgoraj na ljudstvo je bil v posameznih državah še hujši, kakor se to navadno godi v takozvanih nazadnjaških časih. Nad krasno deželo je ležala soparna tišina, kakor pred hudim viharjem.

Napočilo je jutro 18. dné februarja 1848., ki je končal kraljestvo Orleancev na Francoskem.

To je bilo tudi Italijanom znamenje, da se spuntajo. Toda tudi ta vstaja se jim ni posrečila. Napolj in Sicilijo so premagali švicarski najeti vojaki, stari feldmaršal Radecki pa je v Lombardiji pošteno našeškal Pijemonteze. Po slavni bitki pri Kustoci, katere se je udeležil tudi grenadirski polk št. 2, dobil je oddelek slednjega povelje, da zasede neko mejno vas. Namen temu ukazu je bil ta, da se zabrani priti Pijemontezom avstrijski vojni za hrbet. Temu krdelu grenadirjev je zapovedoval Sulpicij Kobencelj, ki je mej tem časom postal od desetnika narednik. Sulpicij ni bil malo ponosen, da se mu je zaupal tako važen nalog, še bolj pa ga je veselilo, da je ž njim šla v zapuščeno selo ljubeznjiva Marija. Ker deklica v tej posadki ni imela veliko opravila, ogledala si je gorato okolico, plezala na strmo skalovje, da bi si natrgala šopek planinskih cvetic ali pa se radostila krasnega razgleda, ter se je v vas vračala šele proti večeru. Pri večerji je potem svojemu spoštovanemu Sulpiciju pripovedovala, kaj je doživela, ter mu je pokazala svoje ljubljenske, krasne planinske cvetke.

„Marija“, svaril jo je mnogokrat premišljeni Sulpicij, „plezala boš tako dolgo po strminah, dokler te lepega dne ne najdemo z razbitimi udi ter prerano položimo v hladni grob.“

„Bodite brez skrbij, Sulpicij“, šalila se je Marija, „zanašati se smem na svoje oči in noge, in preveč predrzna, očka, vaša Marija vendar ni.“

Pri tem ga je toliko časa božala po zaruja-velem licu, dokler jej ni smehljaje odgovoril: „Saj nisem tako hudo mislil.“

Ko je tako potolažila svojega strogega poveljnika, stresla je cvetke v svoje naročje ter spletlala venec, kateri je potem obesila na razpelo v kotu svoje spalnice.

Nekega krasnega dné veslala je v bližnjem gorskem jezeru na otok, kjer je potem v senci temnega lavorja s trnkom ribarila ter sanjala, kakor to navadno store nedolžne osemnajstletne device. V svoji zamišljenosti ni zapazila, da se je nebo s temnimi oblaki pokrilo. Še-le neznosna soparica jo je opozorila na bližajočo se nevihto.

Komaj je skočila v čoln ter dobro odrinila od brega, izbruhnil je vihar s toliko silo, da je deklica morala vse svoje moči napeti, če ni hotela, da jej visoki valovi prevrnejo lahki čolniček. Pot jej je tekel curkoma po čelu, toda ko je jel vihar najljuteje divjati, začele so njene moči pešati. Obupana je vrgla uboga deklica veslo na dno čolna, padla na kolena ter iskreno molila k nebeškemu Očetu, naj je ne zapusti v tako nežni mladosti ter jo ohrani smrti v razljučenih valovih

Toda zastonj se je oziralo zbegano njeno oko v daljavo — pomoči od nikoder! Onesveščena se je zgrudila v čolnu.

Neskončno usmiljeni Bog je čul molitev nedolžne device ter jej poslal rešilca, katerega bi bila morala zapaziti, da ni obup zatemnil njenih očíj. Krepke roke so vodile drug čoln proti nezavestni Mariji, katere čolniček je divje plesal po razljučenih valovih. Mladi mož je zgrabil nezavestno deklico ter jo z velikim naporom dvignil v svoj čoln, kateri je potem obrnil proti domu. Prišedši na suho je mej neznansko plohó nesel še vedno onesveščeno tujko v zapuščeno carinsko hišico.

Tu je lahko svoje breme položil na ležišče. Carinski stražnik je občudovaje zrl na svojo lepo rešenko, ki se še vedno ni zavedela. Pripognil se je k njej ter jo poljubil na snežno-belo čelo. V tem trenutku je Marija odprla svoje krasne oči.

„Kje sem?“ jecljala je temno zarudela deklica.

„Na varnem“, odgovoril je mladi mož ter se vsedel na stol poleg postelje. „Ž brega sem zapazil, v kaki nevarnosti ste bili. Bog je hotel, da sem v pravem času še odklenil čoln ter priveslal do vas, predno so vas požrli nenasitni valovi, ki terjajo vsako leto svoje žrtve.“

Spomin na prestani obupni položaj jo je zopet omamil, da je iz nova zaprla svoje srnaste oči.

Mladi mož si je moral priznati, da še nikdar v svojem življenji ni videl tako divnolepe deklice. Prijel jo je za roko, katero je pritiskal na svoje srce ter jo potem strastno poljuboval.

To njegovo početje je Marijo zopet zdramilo. Rahlo mu je stisnila desnico, ki jo je otela iz smrtne nevarnosti. Hvaležnost jo je navdajala, toda tudi neki dosedaj neznani čuti so pretresali njeno srce. V jednomer jo je oblivala rudečica, pri vsem tem pa jej je neizrekljivo dobro délo.

To je bila ljubezen, ki je združila dvoje mladih src. Kar so jima razodevali začetkoma samo vzajemni pogledi, to so povedale končno tudi jasne besede. Dogovorila sta se, kje in pa kdaj se bodeda zopet videla, potem pa se je Marija domislila, da jo grenadirji gotovo že pogrešajo in iščejo.

Marija je hitela v vojaški tabor, toda s kako drugačnimi občutki se je vračala danes k svojim očetovskim tovarišem, kakor pa jih je zapustila. Polna hrepenenja je čakala na prihodni sestanek s svojim rešiteljem in le težko je prikrivala svojo sladko tajnost pred vojaki, posebno pa pred starim Sulpicijem.

Ko je slednji mislil, da kupuje polkova hči živila za grenadirje, uživala je Marija sladkosti prve skrivne ljubezni. Vsak dan se je shajala z ljubljnim rešiteljem, ki je isto tako iskreno obožaval svojo drago in zalo izvoljenko.

Četrto poglavje.

Vojaki cesarskega grenadirskega polka št. 2 so bili navajeni, da je njihova hči po cele dneve šetala v krasni okolici mejne vasi; zaradi tega tudi nikdo ni slutil njenih sestankov z ljubljencem, najmanj pa Sulpicij, ki je le z zadovoljstvom opazil, da je od zadnje viharne vožnje po jezeru Marija postala živahnejša ter je prepevala svoje pesmice s tako šaljivostjo, kakoršne poprej nikdar pri njej niso čuli.

Toda mlademu možu vsakdanji sestanki kmalu niso več zadostovali. Zaradi tega je tudi po dnevu prihajal v bližino vasi, da bi, če mogoče, zasačil kak pogled od svoje ljubljence. Pri tem so ga nekateri grenadirji opazili, in ker si je nasprotoval v svoji zadregi, zgrabili so ga kot vohuna ter peljali pred svojega poveljnika, narednika Sulpicija Kobencelja.

Sulpicij ga je grdo gledal, vihal si košate brke, proklinjal po vojaško sovražnega vohuna ter konečno hripavim glasom zaukazal svojim vojakom: „Proč ž njim! Obesite ga na prvo drevo!“

Ta sodba se je grenadirjem, ki so se zbrali krog svojega poveljnika, zdela jako pravična in modra. Pripravljali so se, da izvrše to salomonsko sodbo, ko je zagledal mladi obsojenec Marijo, katero je tudi dal Sulpicij poklicati.

„Marija, Marija!“ vskliknil je nesrečnež.

„Stojte!“ zakričala je deklica prestrašena, ko je izpoznala svojega Antona, „ta ni vohun, pač pa mi je rešil življenje. Brez njega bi sedaj ležala na dnu onega jezera.“

„Ali je to res?“ prašal jo je Sulpicij ter pri tem še vedno nezaupno zrl v mladega Italijana. „Ali se ne motiš? Ti uporni Lahoni so si drug drugemu kakor jajce jajcu podobni.“

„Ne, ne motim se“, odgovorila je Marija odločno. „In ker sem prepričana, da je vaš jetnik moj rešitelj, vmešavala sem se v vašo zadevo sicer bi bila molčala.“

„Zakaj se pa zlodej klati krog vasi ter vtika nos v vse kote?“ izpraševal je narednik še vedno nezaupljiv.

„No, obljubila sem mu za njegov pogumni čin plačilo, zaradi tega me je menda iskal. Le lepo je od njega, da se ni bahal s svojim plemenitim činom.“

Te besede so Sulpicija nekoliko pomirile. Prijazneje se je obrnil k obsojencu: „Ali je to res, kar trdi Marija?“

„Res je“, odgovoril je mirno mladi mož.

„Oprostite ga spon!“ zapovedal je narednik in grenadirji so le preradi ubogali. Komaj je bil Anton vezij prost, planila je Marija k njemu, objela

ga, strastno poljubila ter ga konečno ljubeznjivo pogledala v oči.

„Sedaj glej, da se pobereš!“ zaukazal mu je narednik, ki je z vojaki vred kislega obraza gledal neljubo mu poljubovanje.

Mladi mož si tega ni dal dvakrat reči. Ne-daleč od osodepolnega drevesa je še krepko zaukal potem pa je za grmovjem izginil.

Tudi Marija se je počasnih korakov oddaljila. Prišedši pred vas je izginila v utici, katero je obdajal lavor in bezeg. V istem trenutku jo je že objel Anton, ki je tu na-njo čakal. Iskreno sta se v zavesti prestane nevarnosti poljubila ter potem roko v roki vsedla na leseno klop.

„Kdo pa je oni stari bradač?“ prašal je Anton.

„Bil je moj oče“, odgovorila je deklica.

„Tako, tvoj oče“, zdihnil je mladenič. „In kdo so bili oni drugi strogi — krivični sodniki?“

„O njih ne smeš slabo govoriti“, karala ga je Marija hudomušno, „kajti vsi so bili moji očetje, jaz sem polkova hči.“

„Vsi so bili tvoji očetje?“

„Kaj ne, da se mi očetov ne manjka?“ dražila ga je Marija. „Toda izvedel boš vse, kako se je to zgodilo.“

Sedaj mu je pričela pripovedovati, kako jo je Sulpicij našel na bojišču kot zapuščeno siroto in kako so jo grenadirji vzgojili.

In zopet sta se objela in poljubila.

„Tri sto medvedov“, oglasil se je naenkrat za njima stari narednik. „Za vraga, ali se ne sramuješ, da se pustiš od vsacega pritepenca objemati ter tako z nogami teptaš čast celega polka?“ zarentačil je razjarjeni Sulpicij nad Marijo.

V prvem trenotku se je deklica prestrašila, potem pa je mirno odgovorila: „Ni se mi treba sramovati, če govorim z možem, ki me je rešil iz smrtne nevarnosti.“

„Bombe in granate“, hudoval se je narednik, „jaz, Sulpicij Kobencelj, cesarski narednik ti to prepovedujem.“

„Počasi, Sulpicij! Kot marketenderica nisem vaša podložnica, tudi si smem drage volje izbrati drug polk“, odgovorila je deklica razdraženemu poveljniku nenavadno mirno.

„Le pojdi, kamor ti drago, nehvaležnica, ter povej vsem ljudem, kako plačuješ onim, ki so te vzredili in vzgojili.“

„Ah, pojdite no, očka Sulpicij“, ugovarjala mu je Marija, „kdo bo neki zaradi vsake malenkosti tako strašansko ropotal!“

„Tako, to imenuješ ti malenkost“, hudoval se je narednik, „če objemaš in poljubuješ prvega potepuha, ki ti pride nasproti, kakor da vaju je že gospod župnik poročil in blagoslovil?“

„Očka Sulpicij, kar še ni, se še lahko zgodi.“

„Nikdar!“ zarentačil je Sulpicij. „Ali si morda pozabila, da ima v tem oziru tudi cesarski grenadirski polk št. 2 svojo besedo izpregovoriti, in da si svečano obljubila izbrati si le takega moža, ki je član tega polka? To so tvoje kapitulacije, ali si me razumela, ti prebrisana ptica?“

„Ali si res to obljubila?“ prašal je Anton hlastno svojo izvoljenko.

„Res je sicer“, tolažila ga je deklica, „toda pomiri se, drug ne bo moj mož, kakor ti, ali pa ostanem samica.“

„Aj, aj, tako daleč sta že, to je pa res prav ljubeznjivo od tebe“, godrnjal je sivi narednik. „Toda, dečko, povem ti, da delaš račun brez krčmarja. V tvoje nakane slavni grenadirski polk št. 2 nikdar ne bo privolil. In sedaj glej, da se mi izpred očíj pobereš!“

„Ni mi treba pretiti“, odgovoril mu je Anton neustrašeno. „Tudi se vaših groženj ne bojim, gospod narednik. In kar se tiče kapitulacij, Marija, potrpi še nekaj dnij. Vse se bo dalo vrediti. Sedaj pa mi zdrava ostani!“

S temi besedami je Anton iz utice izginil.

„Ta deček je peklensko ponosen“, godrnjal je vrli Sulpicij. „Vede se, kakor kak general in bi ne bil ravnokar stal pred njim jaz, cesarski narednik. Tebi pa, lahkomišljenka, bom že muhe prognal iz trmaste glave. No, le varuj se, dečko,

pred Sulpicijem in grenadirji št. 2,“ pretil je starec s pestjo za odišlim Antonom.

„Ne jezite se, Sulpicij, kajti jeza vam bo le škodovala, ovrгла pa ne bo nikdar, kar sva si z Antonom obljubila. Ne pretrgajte odurno vezij, ki naju je dosedaj tako lepo družila. Vaša hči je tudi pri drugih polkih priljubljena in ne bo jej težko, dobiti drugod službo marketenderice.“

S tem se je Marija poslovila od svojega spoštovanega Sulpicija, ter je odhitela proti vasi.

Razburjen vsled takih trmastih besedij je zrl narednik začuden za njo. Ni si mogel raztolmačiti, kje se je deklica naenkrat navzela tolike svoje-glavnosti, kajti navajen je bil, da mu je ljubeznjiva Marija brez ugovora izpolnila dosedaj vsako naj-manjšo željo. Vsa njegova srd se je sedaj obrnila proti Antonu, ki je po njegovem mnenji naščuval ljubljeno polkovo hčer. Čudno, res čudno! Kako se je hipoma predrugačila sicer tako ubogljiva deklica! Oj, Sulpicij, kaj ti veš, kako moč ima ljubezen, prva ljubezen v mladih srcih?

Narednik je zmajeval z glavo ter premišljeval, kako bi se najlažje s sveta spravila ta sitna zadeva. Marija sme samo vojaka iz grenadirskega polka št. 2 za moža vzeti, to je jasno.

„Ta šmentana punica“, rekel je končno sam pri sebi, „izbrala si pa ni napačnega ljubčka.“

Dečko je v resnici zal in pogumen. Skoda le, da ne nosi cesarske suknje.“

In nekoliko potolažen je krenil proti vaškemu župnišču.

Peto poglavje.

V mejni vasi, kjer je stal oddelek našega narednika na straži, ni bilo mnogo posla. Zaradi tega je stari Sulpicij vsak popoldan navadno na župnikovem vrtu sedel ter pošiljal goste dime iz svoje pipe proti temnomodremu italijanskemu nebu. Tudi danes je sedel na klopici pod senčnatim kostanjem zatopljen v misli; v duhu je videl pred sabo bojišče pred Novijem, podrto kočijo ob cestnem jarku in na beli blazini nežno dete — Marijo. Tudi danes je iz listnice vzel ono pismo ter počasi mrmral v brado besedo: *Maggiorivoglio* (izgovarjaj: *Madžijorivoljo*!). Kolikokrat je razne ljudi izpraševal, ali jim je znano ime „*Madžijorivoljo*“, toda nikdo mu ni mogel dati povoljnega odgovora.

Naenkrat ga je iz zamišljenosti vzbudil korak bližajočega se grenadirja, ki mu je javljal, da želi ž njim govoriti neka tuja in imenitna gospa.

Sulpicij si je pogladil brke, pokril si plešo z visoko medvedovko ter šel za grenadirjem pred župnišče.

Tu je stal bogato opremljen voz v velikim plemenitaškim grbom na vratih, v njem pa je sedela priletna gospa s svojo hišino in oskrbnikom.

Grenadir je sporočil plemeniti tujki, da takoj dojde gospod poveljnik.

Sulpicij jo je po vojaško pozdravil. Gospa se je gostobesedno začela pritoževati, da jo avstrijski vojaki vsak trenotek ustavljajo, da ne pride naprej, zaradi tega naj jej napravi avstrijski potni list, da se ne bo več nepotrebno mudila z vožnjo.

„Od kod pa pride milostiva gospa, če se sme prašati?“ posegel jej je Sulpicij smehljaje se v besedo.

„Gospa baronica je iz Fijorente na Modenskem“, odgovoril je namestu gospe oskrbnik.

„Iz Fijorente!“ začudil se je narednik. „Vendar ne iz Fijorente pri Noviju?“

„Da“, oglasila se je baronica, „gospodu poveljniku je menda ta kraj znan?“

„Da, znan mi je,“ pritrdil jej je z globokim vzdihljejem narednik. „Kakih osemnajst let je tega, ko sem bil tam po bitki pri Noviju, v kateri sem se tudi jaz bojeval. Kaj tacega mi staremu vojaku ne izgine iz spomina, in ko bi dosegel Metuzaleмова leta. Kam pa se pelje gospa baronica?“

„Na graščino „Madžijorivoljo“, rodni moj grad.“

„Na Madži—?“ drugi del besede je zastal v grlu našemu Sulpiciju, ki je za trenotek pozabil usta zapreti.

„Na Madžijorivoljo“, ponavljala je baronica prijaznim smehljajem. „To ime se vam menda čudno zdi, gospod poveljnik“, pristavila je tujka nekoliko začudena.

„Ne zdi se mi čudno, milostiva gospa“, odgovoril je Sulpicij, „namreč mi je zelo znano. Čital sem je nebrojnokrat, čul pa ga nisem še iz ust žive duše. Povejte mi, milostiva gospa, ali vam je znan polkovnik Marino?“

„Kaj pa da“, jecljala je baronica smrtnobleda. „Bil je moj — svak!“

„Bombe in granate!“ zakričal je veselo Sulpicij, ne zmeneč se za navzočnost imenitne gospe; „sedaj se dani, in zagonetka, ki mi ni dala noč in dan miru, se bo razvozljala.“

„Kakšna zagonetka?“ izpraševala je baronica, ki je vsled Sulpicijevega vedenja postajala vedno bolj radovedna.

„Vse vam bom takoj razložil; prepričan sem, da je zagonetka že toliko ko rešena.“

Sulpicij se je odkašljajal.

„Bilo je dan po bitki pri Noviju. Ko sem pregledoval krvavo bojišče, našel sem v razdrtem vozu poluletno deklico in pod vozom v listnici pismo nekega polkovnika Marina, naslovljeno ba-

ronici, koje ime se je glasilo isto tako, kakor grad, na kateri nameravate potovati.“

„Ali živi moj otrok — moja nečakinja?“ prašala je baronica strašno razburjena.

„Živi in je postala krasna devičica“, glasil se je ponosni odgovor grenadirskega narednika.

„Ali je vse to res?“ jecljala je imenitna tujka, tresoča se po celem životu.

„Da, stvar ni za pičico drugačna, kakor sem jo povedal,“ poudarjal je Sulpicij samozavestno. „Dete je bilo rešeno in vzgojeno od ljudij, katerim nevedni svet ne pripisuje posebno nežnih čutov, ki pa imajo vendar srce, in to na pravem mestu.“

„Ali morem svojega otroka — svojo nečakinjo videti?“ izpraševala ga je razburjena gospa.

„Videli jo bode, milostiva gospa“, zatrjeval je Sulpicij ter ob enem naročil še vedno navzočemu grenadirju, naj pokliče Marijo. „Mej tem“, obrnil se je narednik zopet h gospej, „morete čitati ono pismo, katero sem pred osemnajstimi leti našel v jarku pod vozom poleg otroka.“

„Ni dvojbe več“, izpregovorila je baronica, prečitavši pismo, ki jej je izvabilo marsikatero solzo. „Deklica je moja nečakinja. Toda dovolite mi prašanje, gospod poveljnik, ali je dekllica tudi svojemu plemenitemu rodu primerno vzgojena?“

„Kaj pa mislite, gospa baronica?“ oglasil se je Sulpicij skoraj razžaljen. „Marija je lepo vzgo-

jena devičica; pozna, kaj je vojaška pokorščina — z jedno besedo: Marija je zlata vredna!“

Ravno je hotel stari narednik svojo vzgojevalno umetnijo natančneje razlagati, ko je hitrih korakov k njemu pristopila Marija.

„No, stari gospod „Burja“, kako je? Ali bodeva mir sklenila, ali pa še nekaj časa ostala si sovražna?“

Te njene besede, ki so prav jasno dokazovale njegovo vzgojevalno sposobnost, so mu skoraj sapo zaprle. Čutil je Sulpicij, da te, le preveč proste besede niso na tujo gospo napravile najboljšega vtisa.

„Kaj blebetaš tako nezmislne besede!“ zavrnil jo je narednik. „V bodoče se boš menda malo brigala zato, kaj o tebi misli tak star vojak, kakor sem jaz.“

„Danes zopet čudne muhe rojijo pod vašo medvedovo kučmo“, šalila se je Marija. „In pri tem se mi dozdeva, da vam je mehko pri srcu, kakor novincu, kadar prvič začuje svinčinke mimo ušes žvižgati.“

„Ta je Marija!“ oglasila se je sedaj baronica, ki je ves čas neprestano opazovala zalo deklico.

„Navadna vojaška babnica!“ mrmrala je med zobmi starikava hišina.

„Bodi sedaj resna!“ opominjal je Marijo Sulpicij z žalostnim smehljajem. „Tvoji sorodniki,

po katerih, kakor veš, smo leta in leta poizvedovali, so se konečno našli.“

„Kaj pravite, Sulpicij? Ali ste jih res zasledili?“ čudila se je deklica.

„Da, tako je“, odgovoril jej je Sulpicij resno. „Tukaj je“, pri tem je pokazal s prstom na tujo gospo, „je tvoja teta, gospa baronica Madžijorivoljo.“

„Baronica moja teta!“ jecljala je Marija presenečena ter je začudena zrla v tujo gospo. „Ali ste res moja teta ter me hočete za svojo nečakinjo pripoznati? O moj Bog, kako me to veseli! Toda povejte mi, očka Sulpicij, kako se vam je posrečilo najti mojo teto?“

„Za bežjo voljo, kako navadno govori to dekle!“ vzdihnila je na tihem baronica.

„Da“, obrnil se je Sulpicij k slednji, katere vzdihljaj je dobro razumel; „ko smo našli dete, ni bilo nikogar, ki bi bil prevzel vzgojo male deklice. Izročili smo jo svoji marketenderici, sicer odurni, toda dobrosrčni ženi, ki je z ljubeznijo vzredila zapuščeno dete. Vzlic temu je Marija pošteno vzgojena, zna pisati in čitati, bistroumna je ter ima srce na pravem mestu. In tako bo vsakčas delala čast naši vzgoji, kakor hitro se bo privadila finejšem kretanju, in gotovo vam bo vedno pokorna nečakinja.“

„Vi ste vrl poštenjak, gospod poveljnik“, odgovorila mu je baronica ginjena. „Vam in gre-

nadirjem ne bom nikdar pozabila, kaj ste storili dobrega moji nečakinji.“

Potem se je k Mariji obrnila.

„Ne bodi tako bojazljiva, drago moje dete! Pridi k meni in daj se objeti!“

Marija se je zarudela približala gospej ter jej poljubila roko, slednja pa je deklico iskreno objela ter na čelo poljubila.

„In sedaj, ljubi otrok, pripravi se na odhod, da se popeljaš z menoj na rodni svoj grad! Pustiti te ne smem niti jeden dan več tukaj.“

„Zastonj bomo skušali utešiti boleost vsled tvoje izgube,“ oglasil se je Sulpicij, „toda tolažila nas bo tvoja sreča. Grenadirji ti bodo tudi odkrito-srčno čestitali.“ Staremu naredniku se je tresel glas in dvoje debelih solz mu je strkljalo porujavih licih v sive brke.

Marija še vedno ni mogla verjeti, da je vse to res, kar je ravnokar čula. Zaradi tega je neodločeno stala poleg Sulpicija. Na večkratna zatrdila narednikova še le se je prepričala, da ne sanja pri belem dnevu.

S solznimi očmi je svojemu Sulpiciju podala roko, rekoč:

„Kaj pa, Sulpicij, ko bi se pozneje pokazalo, da smo se vsi danes motili? Ali me bodele tedaj zopet sprejeli kot hčer polkovo?“

Sulpicij jej ni mogel odgovoriti, trdno pa jej je stisnil desnico v znak, da se sme vedno nanj zanašati.

Konečno je baronica svoji nečakinji pomolila drugo pismo, iz katerega naj se prepriča, da je tukaj zmotnjava nemogoča.

„Prečitaj list, drago dete, katero je pisal tvoj oče dan pred svojo smrtjo in v katerem blagoslavlja tebe in mene. Ti si ona izgubljena deklica, o tem ne more nikdo več dvojiti.“

Ginjena je Marija pismo prečitala tresočim se giasom :

Milostiva gospa !

„Dan odločitve je napočil. Jutri bomo imeli hudo bitko, v kateri mi je morebiti namenjena častna smrt na bojnem polji. Pošiljam Vam svojega otroka, s katerim me veže največja ljubezen. Na širokem svetu nima druge podpore nego Vas. Naj Vam kot ljubka hčerka s pokorščino in ljubeznijo povrne vse dobro, katero ste meni izkazali. Postane naj vredna hči Vaše plemenite rodbine, ter naj zopet popravi krivico, katero ste morali trpeti od svojega očeta, z udanostjo do Vas, milostiva gospa. Bóg naj blagoslovi Vas in mojega otroka !“

Dolinar, stotnik.

Marija je pismo zopet lastnici izročila. Stala je nepremično na svojem mestu — vsa zmedena je bila od nepričakovanih dogodkov.

„Ojači se, dete moje, ter se pokaži vredno, da te imenuje celi hrabri polk svojo hčer! Grenadirji št. 2 morajo biti nate ponosni“, opominjal jo je Sulpicij, ki pa je sam potreboval še večjega tolažila.

„Dobro, če se morem že ločiti, zgodi naj se hitro. Toda kaj ne da, očka Sulpicij, predno se odpeljem, videti smem še vse one zbrane, katere moram poleg vas imenovati svoje največje dobrotnike? Najraje bi seveda kar vse sabo vzela, saj sem jednemu tako hvaležna kakor drugemu.“

„Celega polka bi ne mogla preskrbovati, draga Marija. Toda pomiri se, videla bodeš pozneje še vse skupaj! Skrbel bodem že jaz za to. Grenadirski polk št. 2 si bode v čast štel, ko bo mogel polnoštevilno čestitati svoji hčerki k nenavadni sreči.“

Baronica je za nekaj časa izstopila ter se nastanila v prijaznem župnišči, dokler se Marija ne pripravi za odhod. Sulpicij pa je šel tovarišem naznanit Marijino srečo.

Šesto poglavje.

Ko je Anton zapustil utico, v kateri je bil z Marijo od Sulpicija zasačen, obrnil se je proti domu k svojim sorodnikom ter je resno premišljeval, kaj mu je storiti. Prepričan, da ne more brez ljubljene Marije živeti, sklenil je za trdno, da postane grenadir ter si tako zagotovi posest oboževane izvoljenke.

Prišedši domov je sorodnikom naznanil, da je izvedel od znanca o nevarni bolezni svojega starejšega brata ter da se hoče k svojim starišem povrniti. Ta vest je bila sorodnikom neljuba, ker so v resnici radi imeli vedno veselega Antona. Zadnji večer je bil jako tužen v mali hišici, kjer je sicer vladala neskajljena radost.

Drugo jutro se je Anton po kratkem in prsrčnem slovesu obrnil v mesto, kjer je bil glavni stan cesarskega grenadirskega polka št. 2. Gardni grenadirji so temno gledali mladega Italijana, ki je odločno zahteval, naj ga peljejo k polkovniku. Nikdo mu ni hotel storiti te usluge.

Še le po mnogih zaprekah je prišel pred polkovnika, ki mu je pa brez ugovora uslišal prošnjo, da sme vstopiti v njegov polk. Anton se je jako veselil, da je dosegel svoj namen. Prisegel je na zastavo, potem pa je bil uvrščen v ravno isto stotnijo, kateri je zapovedoval narednik Sulpicij.

Ko sta se ta dva prvi pot zagledala, bila sta oba iznenadena. Sulpicij si je moral priznati, da je novi grenadir jeden najkrepkejših in najlepših v njegovi stotnji.

„Bog Vas pozdravi, gospod narednik“, nagovoril ga je Anton, potem pa mu je odkritosrčno povedal, da je postal vojak, ker si le tako more pridobiti ljubljeno Marijo.

Sulpicija je ta stanovitnost mladega Italijana močno ganila. Sklenil je tedaj, da mu bo kolikor mogoče nežnim potom povedal, kako neprijetno so se zanj mej tem predrugačile razmere.

„Tvoj pogum, s katerim se trudiš za pridobitev polkove hčere, te le časti ter bi te sicer popolnoma opravičil, smatrati se ženinom naše Marije. Toda — žal! — ves tvoj trud ti ne bo pomagal, kajti moj vpliv, da, vpliv celega polka na njeno bodočnost je z današnjim dnem prenehal. Marija je našla sorodnike. Odpeljala se bo na svoj rodni grad, ne kot marketenderica, marveč kot bogata graščakinja in posestnica velikanskega premoženja. Danes ti je bolj nedosegljiva, kakor poprej, ko nisi bil še vojak. Zastonj si žrtvoval svojo prostost. Slovo daj sladkemu upu, misli si, da je Marija predragocen zaklad za te, ter se tolaži s srečo naše ljubljenske! Kot samostojna graščakinja je prosta vseh obveznostij nasproti polku. Ne obsojaj naše Marije, če je v čudovito

predrugečenih razmerah premenila tudi svoje življenje!“

Anton je pri teh žalostnih besedah odrevenel, kakor bi ga zadela strela z jasnega neba. Zvrtelo se mu je v glavi ter je umeval le jedno, da je Marija zanj izgubljena. V srcu njegovem je le še mala iskrica nade tlela — zaupanje na Marijin jekleni značaj, ki menda ne bo tako hitro pozabil prisege ljubezni in večne zvestobe.

Anton ni zapazil, da je Sulpicij odšel. Kakor v sanjah se mu je zdelo, da je imel stari narednik pri svojem dolgem govoru solzne oči. Nesrečni zaljubljenec je s temno glavo in skelečim srcem taval proti svojemu stanovanju.

Vest o tem dogodku se je hitro kakor ogenj razširila, in ko je Sulpicij ukazal, naj vsled dekličine izrečne želje k slovesu nastopi celi polk, žuril se je vsak grenadir, da se odiči kakor k največji paradi. Trenotek Marijinega odhoda se je približal. Grenadirji so stali polnoštevilni v vrstah, pred njimi pa Sulpicij z vsemi svojimi kolajnami in križci na hrabrih prsih. Oči vseh so se obračale v smer, od koder so pričakovali voz svoje bivše marketenderice. Vsem tem junakom je bilo tesneje pri srcu, kakor pred veliko bitko, v kateri jih čaka smrt s svojo neizprosno koso — saj se jim je bilo posloviti od polkove hčerke,

katero je marsikateri stari grenadir pestoval kot nežno dete!

Splošna tišina je vladala med vojaki. Le semtertja se je začulo britko ihtenje od tod, kjer je stal mladi in nesrečni Anton.

Mej tem se je približal voz, iz katerega je Marija spretno kakor srna skočila ter prihitela k Sulpiciju. Pristrčno ga je v pričo vseh vojakov objela. Pri tem ginljivem prizoru je iz stoterih grl proti jasnemu nebu zaoril navdušen klic: „Živela Marija, hči polkova!“

Jedini Anton je molčal in povešal svojo glavo v roke — britke solze so mu lajšale trpko bolečino.

Svoji teti na ljubo je Marija slekla opravo marketenderice ter oblekla bogato, svojemu novemu stanu primerno krilo. Nerada je to storila pred svojim odhodom, in če je bilo že grenadirjem neljubo gledati svojo hčerko v nenavadni obleki, Antonu je pri tem srce začelo znova krvaveti, kajti sedaj mu je splavala zadnja nada po vodi.

Žalostno je Marija zrla v vrste korenjaških grenadirjev ter starejše vojake s sladkim smehljajem posamezno pozdravljala. Naenkrat se je zganila. S poluglasnim vsklikom začudenja je pohitela proti Antonu, strastno ga je objela ter poljubila.

„Ubogi Anton, tedaj tudi te žrtve se nisi plašil da dokažeš mojim očetom, kako odkritosrčna je

tvoja ljubezen do mene! Oj, kako si moral trpeti, ko si izvedel o mojih predrugačenih razmerah! Toda pomiri se, ti zvesta duša! Moja ljubezen te ne bo varala. In naj mi moja teta dela še take ovire, tvoja Marija ne bo omahovala ter se bo neustrašeno borila za najino skupno srečo. Pri-sega te sedaj veže na polk. Vstrajaj v svojem novem stanu ter pokaži vsem, da si vreden biti član cesarskega polka gardnih grenadirjev št. 2! In ko doslužiš vojake, tedaj prihiti na moje srce, ki se trdno zanaša na te; saj si mi dokazal svojo neomahljivo zvestobo. In sedaj zdravstvuj, Bog naj te spremlja na vseh potih! Krajevno ločena bodeva v duhu vedno združena.“

Z dolgim poljubom se je poslovila od svojega ljubljenca. Grenadirji, ki so v bližini stali ter čuli njene besede, segali so skrivaj pod obrvi, kakor da jim je padla kaka smet v oči.

Marija je vsakega vojaka posebej pozdravila z ljubeznjivo prošnjo, naj je nikar ne pozabi. Vsi pa so jej morali obljubiti, da jo bodo prej ali slej kot dragi gostje obiskali na njenem gradu.

Sulpicij jo je že nestrpno čakal. Ko se je k njemu povrnila, sprejel jo je z besedami:

„Ločitev od tvojih bradatih očetov ti ni lahka, kakor se vidi. Toda končno se moraš vendar posloviti. Teti se mudi, ker hoče še pred večerom na svoj, ali bolje rečeno tvoj grad. In sedaj pridem

tudi na zadnje jaz na vrsto. Marija! Ostani zadovoljna v svoji sreči! Spominjaj se, če tudi le za kratke trenutke, cesarskega grenadirskega polka št. 2, nebrojnih prijateljev in posebno svojega starega Sulpicija! Bil sem ti vedno v odkritosrčni ljubezni udan. Oče nebeški naj ostane vedno tvoj zaščitnik, in ti se zanašaj nanj! Kar Bog stori, dobro stori! In sedaj, Marija, z Bogom in zdrava ostani!“

Do solz ginjena deklica ga je še jedenkrat objela in na ogorelo lice poljubila. Sulpicij pa se je h grenadirjem obrnil s poveljem: „Pozor! Pogled na levo!“ Potem se je sam proti ljubljenci na peti zasukal ter jo po vojaško pozdravil.

To je bilo slovo grenadirskega polka, kakor častnejše ni moglo biti za njegovo hčerko. Marija je prisedla k svoji teti v voz, ki je hitro oddrdral po beli cesti. Anton in ž njim vsi tovariši so mahali z robcami za kočijo, dokler ta ni izginila za zelenim drevjem. —

Grenadirjem je potekel čas miru. Zopet jih je cesar klical v boj, in polk št. 2 je zapustil svoj tabor ter odkorakal proti sovražniku, ta pot pa brez Marije, svoje hčerke.

Sedmo poglavje.

Marija je došla s svojo teto na grad, kjer so se kmalu potem pričele vršiti priprave, da se Marijina vzgoja spopolni v smislu ponosne baronice. Bivša marketenderica naj postane imenitna gospodična, ki bi znala v vsakem salonu dostojno kretati. Poklicali so učitelje za jezike, ples in godbo. Najbolj jo je hvalil učitelj za petje.

Teta jej je dan za dnem darovala nove obleke, zlatnino in drugo lepотиčje, toda vse to ni posebno veselilo Marije, ki bi bila raje s svojimi grenadirji prepevala vojaške pesmi, nego pa svirala na glasoviru sladkobne skladbe tedanjih časov. Bogastvo, ki jo je obdajalo, ni najmanjše vplivalo nanjo, kajti od mladega je bila navajena na skromne potrebe, ki so jej popolnoma zadostovale. Hrepenela je po prejšnjih razmerah, posebno pa po svojem Antonu, katerega že toliko časa ni videla.

Obrisala si je na skrivnem že marsikatero solzico, in le s težavo je prikrivala svojo tugo pred teto in njenimi gosti.

Znano jej je bilo, da se je polk gardnih grenadirjev štev. 2 v zadnjem času udeležil krvavih bojev. V duhu je videla svojega ljubljence smrtno-bledega na bojišči ležati. Bolestno se jej je srce krčilo, ker ni mogla po svoji prejšnji navadi po-

magati ranjencem ter jih tolažiti v zadnjem boji, ki vodi v večnost.

V take tužne misli zatopljena je sedela nekega dne pred glasovirjem, na katerem se je ravnokar teti na ljubo in brez veselja vežbala, ko so se nenadoma odprla vrata ter je vstopil strežaj, ki jej je naznanil, da stoji pred vrtnim vhodom invalid grenadirskega polka št. 2 ter želi govoriti s „polkovo hčerjo“.

V prvem hipu je Marija mislila, da jo kliče Anton, ki se morda pred zasledujočimi sovražniki skriva ter pri njej išče zavetja. Toda služabnik jo je potolažil s pripomnjo, da je invalid star in častitljiv mož, ki gotovo zasluži podporo, ko bi jo zahteval.

Mariji se je sedaj zasvetilo v glavi. To je Sulpicij, in nikdo drugi! Ne zmeneč se za strežaja je poskočila ter odhitela urno kakor ptica pod nebom na grajski vrt. Hipoma so bila vrata odprta. Vesel vsklik iz dveh grl, in stari narednik ter mlada graščakinja sta se objemala s solznimi očmi in smehljajočimi se ustnicami!

Sedaj še-le je Marija zapazila, da ima Sulpicij jedno nogo leseno. Toda sivi vojak ni pripovedoval o svoji nezgodi, marveč o Antonu, ki je čil in zdrav in vsled katerega izrečne prošnje jo je prav za prav obiskal. Naročil mu je, naj sporoči ljubljeni Mariji, da bo kmalu prost vojaške službe,

da je po prvi bitki že postal desetnik, nedolgo potem narednik in mu je vsled izvanredne hrabrosti obljubljen častniški patent.

Za te vesele novice se je Marija staremu Sulpiciju iskreno zahvalila.

Korenjaški narednik se je v veliko zadovoljstvo že v prvem trenutku prepričal, da je Marija ostala, kakor je bila poprej, posebno pa da si je ohranila čistost svojega srca.

Žalostno je zrla naša ljubka deklica na njegovo leseno nogo. Da se bodeta tako zopet videla, tega si nikdar ni mislila.

„Ne pomnožuj mi moje bolesi, Marija! Vse bolečine, ki sem jih prestal, in pa izguba zdravega uda je v tem trenutku pozabljena, ker te zopet vidim. Življenje starega vojaka se navadno tako ali pa slično konča, kakor pri meni. Udal sem se v svojo osodo. Prost sem sedaj vseh vojaških dolžnostij in mala pokojnina me tudi varuje beraške palice in pretežkega dela.“

Marija ga ni pustila dalje govoriti, marveč ga je prijazno vzela pod pazduho ter odpeljala v grad.

Sulpicij je bil dolge poti, še bolj pa prestane boleznij zelo počitka potreben. Deklica mu je nekaj dnij z otroško ljubeznijo stregla. Krepka jedila, še bolj pa Marijina navzočnost so mu kmalu na noge pomagala. V teh dneh je Marija za trdno

sklenila, da je Sulpicij, ubogi invalid, ne sme več zapustiti.

Tudi teta je temu njenemu načrtu pritrdila. Ponosna plemenitašica je prijazno občevala z bivšim narednikom, čeravno se ni rada spominjala onih časov, ko je bila njena mlada sorodnica še — marketenderica.

Izročila je staremu Sulpiciju službo grajskega oskrbnika, ki jo je tudi hvaležno sprejel. Svojo službo je z vojaško natančnostjo opravljal in nobeden trud mu ni bil prevelik, da si je le mogel pridobiti priznanje svoje dobrotnice.

Toda Marija ni hotela biti njegova gospodarica ter je najraje čula, če jo je Sulpicij imenoval „polkovo hčerko“. V resnici, Marija je ostala naravna, da, v družbi starega invalida je postala še bolj živahna in le nerada se je dala od raznih učiteljev poučevati o pravilih in vedah višjih krogov. Po takih zanj mučnih urah je vedno iskala razvedrila pri svojem oskrbniku.

Kako verno ga je poslušala, ko je pripovedoval o junaških činih svojega polka, in kako so jej oči žarele, kadar je mimogrede omenjal tudi Antona in njegovo hrabrost!

Mlada graščakinja ni skrivala pred njim svojih občutkov. Razodela mu je, kako hrepeni po svojem ljubljenu izvoljencu.

„Kot bodoči častnik“, rekel jej je Sulpicij pri neki taki priliki, „ima Anton pravico, da si izvoli tovaršico za življenje iz najvišjih krogov. In zaupanje v tvojo zvestobo ga ni zapustilo niti jeden trenotek. Prepusti vse času, Marija, in tvoje želje se bodo v polnem obsegu izpolnile.“

Marija je zopet mirneje dihala. Toda ravno tedaj, ko nas razveseljuje jasno nebo s svojim temnomodrim obokom, kopičijo se že onstran gorovja pogubonosni, črni oblaki.

Na gradu je Marija uživala vse pravice, ki pristujejo bodoči gospodinji. Upala je tedaj tudi, da si bode smela izbrati svojega gospodarja, kakor jej bo to velevalo lastno srce. Toda ravno v tem oziru se je revica motila. Teta njena je na tajnem izbirala mej plemenitaši njenega bodočega soproga. V tem času je večkrat prihajala na grad neka vojvodinja Krakitorpi, ki je postala najboljša prijateljica ponosne baronice. Vojvodinja je imela jedinega sina, ki se je sedaj mudil v Rimu, a ga je kmalu domov pričakovala. Mladi vojvoda je bil znan razuzdanec in zapravljivec, ter je neredno življenje tudi zapisalo na njegov obraz svoje ne ljube posledice. Vendar pa je neštevilnokrat vojvodinja zatrjevala svoji prijateljici, da ne bo lepše zakonske dvojice na svetu, kakor njen sin in mlada Marija. In baronica jej je vsakpot resno prikimala.

Obe plemenitašici sta bili neznansko prijazni z nekdanjo marketenderico. Določili sta že dan za-roke; tedaj še-le naj se ženin in nevesta izpoznata.

Nekega dne se je baronica vendar ojačila ter razodela svoji nečakinji, kaka sreča jo čaka.

Marija je pri tej nepričakovanej novici molčala. Srce njeno je krvavelo. Izpregovoriti ni mogla besedice, sladka nada, da bo postal ljubljeni Anton njen soprog, splavala jej je naenkrat po vodi.

Baronica si je to njeno molčanje vse drugače tolmačila. Pričela jej je naštevati vse prednosti mladega vojvode Krakitorpija, posebno pa je naglašala njegovo neizmerno bogastvo.

Kaj je brigalo Marijo, ali je določeni jej ženin bogataš ali pa berač? Molče je zapustila svojo teto ter iskala tolažila pri svojem Sulpiciju. Stari grenadir je ljuto zarentačil, ko je slišal, kaka nezgoda preti njegovi ljubljenci. Toda tudi njemu niso pomagale vse bombe in granate; ko se je pomiril, svetoval je Mariji, naj navidezno mirno prenaša vse, dokler se mu ne bo posrečilo najti rešilnega sredstva.

„Dragi Sulpicij“, odgovorila mu je nesrečna deklica, „ne obetam si nobene pomoči. Ponosna moja teta bo še bolj silila v me, naj vzamem mladega vojvodo, če izve, da ljubim svojega Antona.“

„Hči polkova in pa tako malodušna! Ni še konec vseh dnij. Molčal sem, toda sedaj moram

govoriti. Čuj veselo novico! Tvoj Anton je postal že častnik. Neki grenadir me bo na poti z odpusta prihodnje dni obiskal. Sporočil bom Antonu vse ter ga opomnil, naj osebno pride sem na grad. Prepričana bodi, da se tvoj junak, ki se ni plašil sovražnih svinčenk, tudi ne bo bal ponosne baronice. Za svojo ljubljeno Marijo bo vse poskusil, kar je v človeški moči.“

Nesrečna Marija sicer ni bila še popolnoma pomirjena, vendar pa se je Sulpiciju za njegov svet zahvalila ter mu obljubila, da se hoče po njem ravnati.

Mej tem, ko je poročnik Anton po grenadirju izvedel od Sulpicija, kaka nevarnost preti njemu in njegovi ljubljeni deklici, pričele so se velikanske priprave na gradu za bližnjo svečano zaroko. Tudi Sulpicij sam je moral pri tem pomagati, čeravno je sam sabo godrnjal; na tihem seveda, kajti čule so se iz njegovih ust le besede: „Bombe in granate“, ali pa: „Tri sto medvedov“; vse drugo je le mislil, ker se ni hotel izdati.

Marija se tudi ni protivila neljubim pripravam. Tako je prišel dan zaroke, ne da bi baronica slutila, koliko žalost povzročuje svoji nečakinji z neprestanim hvalisanjem mladega vojvode Karola.

Grad se je na dan zaroke blesketal v svitu celega bogastva družine Madžijorivoljo.

V jutro je moral Sulpicij v polni vojaški opravi, na čelu vseh služabnikov in v pričo baro-

nice čestitati mladi nevesti. Srce njegovo pač ni vedlo, kaj so izgovarjale njegove ustnice!

Staremu grenadirju je bilo neljubo videti svojo „hčerko“ v zaročni obleki. Vrh tega ga je še baronica prosila, naj razvedruje nevesto, ki ni zadosti vesela čakajoče jo sreče, dokler ne pridejo ženin in povabljeni gostje. Znano je bilo ponosni plemenitašici, kak vpliv ima stari narednik na njeno nečakinjo.

V tem trenutku se je od zdolaj začul vojaški boben.

„Prišli so naši pravi gostje“, zaklicala je nevesta ter odhitela iz sobe po stopnicah na vrt, še predno se je baronica dobro zavedla. Sulpicij je tudi vedel, kaj pomenijo Marijine besede, ter je za njo odšel na dvorišče. Le za jeden hip je mogel zapaziti, da nevesta objema zalega častnika, potem pa so ga že obstopili njegovi nekdanji tovariši, ki so ga po vrsti pričeli prisrčno pozdravljati.

Čeravno so se grenadirji čudili praznični obleki Marije in Sulpicija, zavzeli so se še bolj, ko so čuli iz ust svojega starega tovariša, da se ima „polkova hči“ danes zaročiti z nekim vojvodo.

Tu je zapazil grajski oskrbnik prihajajočo baronico.

„Ostanite hrabri, tovariši! Ponosna teta naše Marije prihaja in ne motim se, če vam povem,

da nas čaka nevihta od razljučene tetke, posebno ko bo zapazila, da se Anton in Marija javno objemata.“

„Ne boj se, Sulpicij!“ odgovoril mu je srečni Anton. „Mi nismo prišli, da bi zopet zapustili grad brez zaželenega uspeha. Vrh tega so mi znane tajnosti, ki mi bodo v skrajnem slučaju pomagale.“

Mej tem se je približala baronica, ki je jezno pristopila k tujemu častniku.

„Gospod, kdo vam je dovolil vstopiti v ta vrt, in kdo vam je dal pravice, tako prijateljski občevati z mojo nečakinjo?“

Anton je neustrašeno stal pred plemenitašico ter jej je odkritosrčno odgovoril:

„Milostiva gospa! Kot častnik grenadirskega polka št. 2, h kateremu je spadala nekda tudi vaša nečakinja, sem prišel s svojimi vojaki tu sem, da oprostim polkovo hčer neljube jej zveze z vojvodo Krakitorpijem. Marija je moja nevesta, in tudi vam ne bi bilo ljubo, ko bi vaša nečakinja prelomila svojo prisego. Podelite nama svoj bla goslov in bodite preverjeni, da vam bom pokoren in hvaležen sin, ki se bo vedno trudil, da se izkaže vrednega vašega zaupanja.“

„Gospod, motite se, če mislite, da vam bom dala svojo besedo, ko mi niti ni znano, s kom imam opraviti. Čudno se mi zdi, kako morete

povzdigniti oči do moje nečakinje, potomke iz stare plemenitaške rodbine.“

„Kar se tiče rodbine Marijine, sem le pre-dobro poučen. In kot častnik polka gardnih grenadirjev stojim najmanj na oni stopnji, kakor pa člani takozvanih starih rodbin, ki nimajo drugih zaslug, kakor očeta-plemenitaša. Pričel sem Marijo ljubiti, ko je bila še marketenderica ter ni poznala svojih sorodnikov, rešil sem jo iz smrtne nevarnosti, in da bi je mogel zasnubiti, postal sem član njenega polka. Kot prostovoljec sem dosegel častniško dostojanstvo po lastnih zaslugah. In v dokaz, da Marija z menoj jednako misli, bode naj vam tale poljub na njene ustnice v pričo njene tete.“

„Ali se ne sramuješ, nepokorna deklica? Zakaj tako teptaš čast svojega rodu v blato? Kako se moreš udati možu, ki je po rojstvu daleč pod teboj?“

„Milostiva gospa, premislite svoje besede, predno jih izgovorite! Vi zaničujete čast avstrijskega častnika, ki je najmanj toliko vreden, kakor kak vojvoda, ki ne zna drugega nego zapravljati po očetu podedovano bogastvo.“

„Temu nasproti vam moram naglašati, da je Marija z vojvodo Krakitorpijem zaročena. Obžalujem, da moram zaradi tega zavrniati vašo snubitev.“

„Jako samozavestno govorite, milostiva gospa! Toda v tem oziru ima jedino odločilno besedo le Marija sama. Sicer so mi pa še druga sredstva na razpolago, da dosežem svoj namen“.

„Pričakujem od vas, da mi kot častnik ne bodete postali nadležni, ter da bodete spoštovali moje hišne pravice. Sedaj pa pripuščam vaši razsodnosti, da postopate po lastni volji.“

„Primorali ste me, milostiva gospa, da zapustim pot sprave. Obdržati sem hotel za-se neko tajnost, ki ni moja, in o kateri ste vi mislili, da je s smrtjo stotnika Dolinarja na večne čase pokopana. Sami menda najbolje veste, v kaki zvezi ste bili s tem častnikom.“

„Vi veste — ?“ zaklicala je prestrašena baronica.

„Za božjo voljo, Anton, kaj ti je znano?“ oglasila se je objednem tudi Marija.

„Da gospa baronica ni sestra stotnika Dolinarja, ki sploh ni imel nobene sestre. Tedaj tudi ti ne moreš biti nečakinja naše gospe baronice.“

Skoraj nezavestna plemenitašica je z roko zamahnila v znamenje, naj molči, toda Anton je nadaljeval:

„Dokler tedaj, gospa baronica, ne dokažete, da je Marija v resnici vaša nečakinja, toliko časa odločuje o njeni osodi cesarski polk gardnih grenadirjev št. 2, ki jo je vzgojil. Zaradi tega moram

tudi tukaj pustiti oddelek njenih bivših tovarišev, da jo obvarujejo vsake krivice. V teku pol ure se bom, milostiva gospa, zopet oglasil, da mi poveste svoj ukrep, ali hočete Marijo obdržati kot svojo krvno sorodnico ter mi za to tudi predložiti potrebna dokazila.“

Anton se je pred baronico priklonil ter je odšel. Ponosna plemenitašica je Sulpiciju in Mariji namignila, naj jo v grad spravita. Stari grenadir je ubogal, čeravno si je na tihem samega veselja mel roke.

Služabniki so baronici naznanili, da se je vojvodinja s svojim sinom pripeljala. Vsa raztresena je pozdravila svoje visoke goste. Marija je v ugodnem trenutku smuknila na stran ter se je tako odtegnila radovednim pogledom mladega vojvode. — —

V veliki grajski dvorani se je kar gnetlo imenitnih gostov. Konečno so vsi začeli pogrešati bodočo nevesto. Sulpicij je moral na večkratni poziv iti ponjo, toda malo trenotkov pozneje se je povrnil s poročilom, da Marije ni v celem gradu najti. Stari lisjak je le predobro vedel, da je njegova ljubljenska na vrtu mej svojimi očeti-grenadirji.

Zadrega v imenitni družbi je postajala vedno večja. Razne gručice so le še šepetale ali pa popolnoma molčale.

Naenkrat so se odprle vrata in skozi nje je vstopila Marija v svoji čarobni krasoti. Po celi dvorani je nastala grobna tišina, vsi so molče občudovali divno lepoto mlade neveste. Vojvodinja jej je hitela nasproti, poljubila jo na čelo ter predstavila svojemu bledoličnemu sinu, ki jo je s sladkobno prijaznostjo peljal k mizi. Toda vse njegovo zoperno laskanje je bilo zastonj — Marija je molčala, in le trepetajoče njene ustnice so pričale o njenem notranjem boji.

Kmalu so vsi gostje zapazili, da nevesta trdovratno molči na vsa ženinova vprašanja. Polagoma je zopet cela družba potihnila. V tem neprijetnem trenutku je vstopil Anton, korakal naravnost proti baronici, pred katero se je dostojno priklonil, rekoč: „Milostiva gospa, ker je že davno minul določeni čas in smo mi vojaki navajeni točnosti, prosim vas uljudno, da mi odpustite moj nepoklicani vstop v to dvorano in družbo.“

„Gospod, vi ste nadležnež. Kdo vam je dovolil vstop? Moj sklep pa vam je itak že znan.“

Antonu so se prsi visoko dvigale grozne razburjenosti, toda zatajeval se je z nečloveškim naporom.

Mladi vojvoda je menil, da mora baronici in teti neveste prihiteti na pomoč.

„Gospod,“ obrnil se je k častniku, „ne poznam vas, toda po ravnokar slišanih besedah iz ust naše

milostive gospe baronice jej je vaša navzočnost neljuba. Izvolite nam tedaj povedati, kaj vas je sem privedlo.“

„Kot častnik cesarskega avstrijskega polka gardnih grenadirjev imam jaz, Anton Lugini, tu opraviti v zadevi, ki briga samo mene in onole gospodično?“

Pri tem je pokazal s prstom na Marijo.

„Ta gospodična je moja nevesta in stoji pod mojim osebnim varstvom,“ oglasil se je vojvoda.

„To trdite pač proti lastnemu prepričanju. Marija je že nekaj časa moja zaročenka, tedaj ne vem, kako se more kdo drugi imenovati njenežena.“

Pri zadnjih besedah je baronica skoraj omedlela.

„Da govorim resnico, pove vam lahko Marija sama, ki je bila že moja nevesta, ko je služila še kot marketenderica —“

„Kot marketenderica?“ zakričala sta vojvodinja in vojvoda kakor iz jednih ust.

„Kot marketenderica v grenadirskem polku št. 2. Sedaj po končani vojski sem prišel po njo, da jo popeljem pred altar.“

Baronica je slonela na stolu blede kot zid.

„Ali je gospodična Marija vaša krvna sorodnica, milostiva gospa baronica?“ prašal jo je vojvoda.

„Kaj pa še!“ oglasil se je sedaj Sulpicij. „Marija je hči polkova. Našel sem jo kot poluletno dete na bojišči pri Noviju zapuščeno od celega sveta. Moj polk jo je vzgojil, ter jo sme poročiti le mož, ki je član njenega grenadirskega polka št. 2. Jedinu pravico do njene roke ima ta-le gospod častnik, ki pred vami stoji.“

Zamolκλο šepetanje in govorjenje se je čulo po dvorani. Večina gostov se je jezila na baronico, ki jih je spravila v dotiko z navadno — marketenderico! Tu naenkrat je vse utihnilo; tudi vojvodinja in vojvoda sta se po možnosti pomirila. Marija je stopila med razburjeno družbo ter s svojim zvonkim glasom pričela govoriti:

„Ne zamerite, slavna gospoda, moji teti, milostivi gospej baronici, da je do danes prikrivala pred svetom mojo preteklost. Storila je to iz ljubezni do mene. Sorodnica sem njena, o tem smete biti prepričani, ker imam za to tudi svoje dokaze. Bila sem član grenadirskega polka št. 2, ki mi je postal oče, ter nadomestoval mater. Hvaležna mu ostanem do črnega groba. Zaradi tega pa se na-dejam najti srečo le ob strani moža, ki stoji tu pred vami. Častnik je mojega polka ter me je vrhu tega rešil iz smrtne nevarnosti. Ž njim hočem živeti, ž njim hočem umreti.“

Vojvodinja jo je po teh besedah objela.

„Dokazala ste nam zadostno, da ste vzor ženske zvestobe, ter zaslužite zakonsko srečo z vrlim možem. Zveza z mojim sinom, kakor sem si jo srčno želela, ni več mogoča. Toda v znak mojega iskrenega spoštovanja vzemite ta-le mali spomin.“

Vojvodinja si je snela dragoceno zlato verižico, ter jo obesila nevesti krog vratu.

„Zdravstvujte, dete moje in Bog naj vas blagoslovi!“

Vojvodinja in ostali gostje so potrti zapustili grad. Na dvorišču pa so grenadirji veselo vriskali: „Hura, zmaga je naša!“

Ko se je sobana izpraznila, padla je baronica Mariji krog vratu.

„Prikrivati ne morem več pred vami svoje tajnosti. Marija, dete moje, odpusti svoji materi, da je hotela toliko časa veljati za tvojo teto ter te je zatajevala. Kot iskreno te ljubeča mati blagoslavljam tvojo zvezo z izvoljencem tvojega srca. Vi pa, gospod, podajte mi svojo desnico v znak sprave z bodočo taščo. Pozabite, kar je bilo, imenujte me svojo mater, smatrajte se odslej mojim dedičem, toda obljubite mi pred vsem, da hočete osrečiti mojo Marijo, kakor je to že davno zaslužila!“

COBISS ©

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

00000502138

